

خويندەنەو و ناساندنى كىتەب:

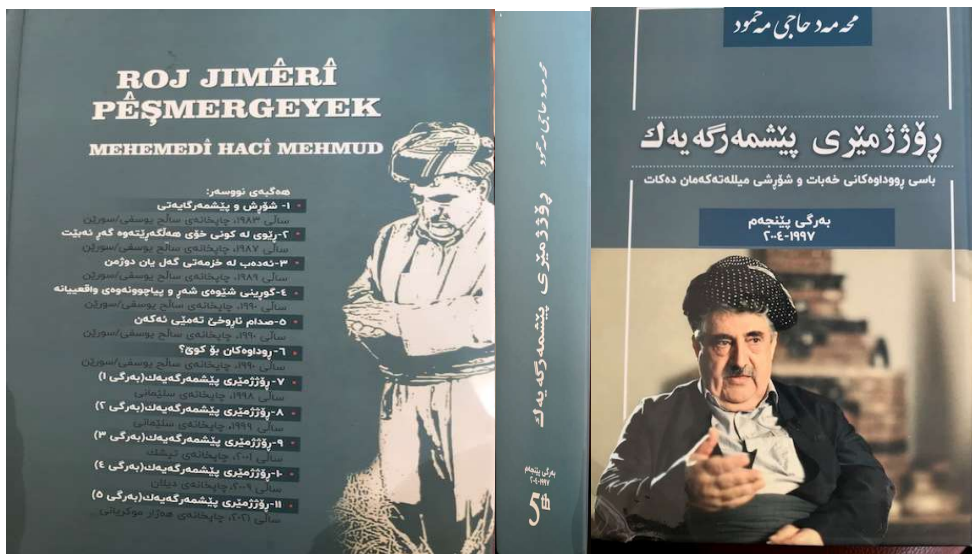
هەئۇ بەرزىنجەيى ۱.۳.۲۰۲۲

مەمەدى حاجى مەحمود

رۇژمىرى پىشمەرگەيەك بەرگى پىنجەم ۱۹۹۷-۲۰۰۴

باسى رووداوەکانى خەبات و شۆرشى مىللەتەكەمان دەكات

چاپخانىەى هەئار موكرىيانى / ۲۰۲۱ ۱۱۸۷ لاپەرە

من كوردىكى نىشتەمانم، هەلگىرى ئالاي سەركەوتن يان نەمانم
 لەو رىگايەشدا سەرفم كرد گەنجى و يارىکردن لەگەئ مەرگدا بە ژيانم
 هەر بۆيە دەستم داىە ئەو پرۆژەيە
 دروستکردنى ئەو پردە بۆ سەركەوتن و پەرىنەوہى كوردە
 من كوردىكى نىشتەمان پەرسەم
 نەپپارىزم بە بىر و هەسەم
 هەتاکو ماوم بۆ ئەو كورد نەبىت نەوہسەم

بۆ سەلىمانىش دەئى

شارى سەلىمانى بۆ بىدەنگ و ماتى
 خۆ تۆ پاشماوہى سەن ئەمارەتى
 وا مەزانە لە شارستانىەت دوورى
 نەردەلان، بابان و شارەزوورى
 هەرچىت بۆ بلىين هەشتا هەر كەمە
 پىشكەوتوتورىن شارى سەردەمە
 بۆ مىللەت هەئت گرتووه ئەو هەموو خەمە

بیت؟!...ئەمە ئەر ھەلە كەمەرشكېنەيه كە سەرانى حېزبى كوردى لىنى بەرپرسن و بە خواىشتى خۇيان كۆتوبەندى
عېراقىيان كەردمە دەستى خۇيان.

لەم چەكسەتەدا رۆژى ۳/۵/۲۰۰۳ بەتايىبەتى كاك ھەمە بە مېوانى دەچىتە لای مام جەلال و ئەم پېشنىزەھى بۆ دەكات:"
تەم جەنابى مام جەلال بۆ لېرە لە بەغدان و بۆ ناچنەھە كوردستان و عېراق ھېز و جەيشى نەماوہ بە درېژاىى ھەمىرەن
ھېز دانىين و بېرى نېرتىووزىيان بۆ لى بدهين و دانىشن تىيدا "ل ۳۵۲

خالىكى گرنگ و ھەستىار پەر لەبەر پىرسىارتى... داخووزىيەكى كوردانەھى سترانئىژى نەتەھەبى، ھەولئىكى ژىرانە بۆ
قۆستەھەھى دەرفەتى دارماوى دەلمەتە زۆلەكەكەھى داگىركەرى عېراقى و رۆژىم و دامودەزگا بكوژ و بېرە داپلۆسئىنەرەكەھى
سەدام،كەچى ئەم دەرفەتە ھەرە زىرپىنە بە چوار قسەھى بى سەرووپاى بى ناوەرۆك و لىكدانەھە و بەرپىرسىارتى دىزە
بەدەر خۇنە دەكەن.

دىارە لەرووى سترانئىژى نەتەھەبىيە گەر بەھاتايە كورد شەرى سنوورى نەتەھەھى و جوگرافىيى مېژووبى بىكرادىيە، ھەزار
قات سەركەوتوتەر دەبوو .. ئىدى لەمدىوو سنوورەھە كى ھەھە و چ دەكرى ئەھە ھەموو دەكەنە پەراووزى دەسەلاتى
كوردستانەھە.

مام جەلال بايەخ بە قسەكەھى نادات و ئاوات و خۇشخالى خۇى بەس بەنەمانى سەدام دەردەبىرئ .دەلئى: ھېچ ھېز و لاىەنئىك
لە سەدام خراپتر ناپىت و ھەك سەدامىان پى ناكرى... ۱. كاكە ھەمە دەچىتە لای پارتى و ھەمان بايەتئىش بە مەسعود
بارزانى دەلئى، ئەوئىش ھەك مام جەلال خەمساردانە ھەرى دەگرئ و دەلئى ھېچ كەس ھەك سەدامى پى ناكرى ئەوانئىش
معارزەن و پىاوى باشن و ھەموويان دۆستمانن و ھاوكارىمان كەردوون . ل ۳۵۲

كاكە ھەمە لەم بەرگەدا دوچار باسى ھەلوئىستى ئەمرئى ئەمەرىكا بۆ حېزبەكەھى دەكات، جارئ كە مېزانئىيەكەھىان دەبىر
و ئەمەرىكا بۇيان دەگىرئىتەھە و جارئىكئىش كە سۆشئىالىست تاكە حېزبە كەسى لەلايەن ئەمەرىكايىيەكانەھە نەگىراوہ و توره
نەكراوئە سەرى..

كاتئى ئەمەرىكا دەبەھى لە ھېزە ئىسلامئىيەكان بەدات، كاكەھەمە ناگادارى ەلئى باپىر دەكاتەھە و تەنەنەت دالەدەبئىش دەدات...
ئەم خەسەلئەھى كاكە ھەمە مەگەر ھەر خۇى بتوانئى روون كەردنەھەھى لەسەر بەدات! بەلام ئەھەمان بۆ روون دەبئىتەھە،
سەربارى نەيارى حېزبى و سىياسى كاكە ھەمە دەستى ھاوكارى بۆ گشت لاىەك درئژ دەكات.. بە دەربىرئىكى تر راکرتئى
بالانس لەئىو ئەم ھەموو دژبەرايەدا كارىكى ھېندە ناسان نىيە، مەگەر ھەر كاكەھەمە لە عۆدەھىان بئىت..!

رەنگئى ئىوہش و ھەك بەندە و كەم كەس خەيالئى بۆ ئەھە بچئى كەوا كاكە ھەمەش ھەك ھەر گەنجئىكى خاھەنى دالئىكى تەر
و ھەستئىكى عاشقانە ياخود جوپەرستئىيە!.. ناخر ئەوئىك بەو ژيانى سەرقالئىيەھە و بەو شاخ و كىوان و نئو كونە ئەشكەھت
و بن دەھەن و بەردانەھە چۆن دەمارى عەشقى دلى سست نەبووہ! ناچالاك نەبووہ!، ياخود تئوى دلدارى و دلفرئى تئىدا
ماوہ و لەبىرى ماوہ؟!.. كەچى لەوہ لامدا كاكە ھەمە بە كۆپلە شىعەرئىكى تەرپاراوى عەشق ئامئىز، پئىمان دەلئى: ھېشتا
ھەرزەكارەكەھى جارانە و خاھەن دالئىكى تئزى لە عەشق و جوانپەرستئىيە.. دە بەفرەموون و بئۆرن لەم كۆپلە بچووكەدا چ
بەھىان دەكات..

شۆخوشەنگە بېنازە

تاكە لەناو چىنى تازە

رواچىيە ھەك بازە

بۆ كارى خۇى بەننازە...

ئەم ھەوئىنى عەشقە گەر ۳۰ سالى بگەرئىتەھە دواوہ، بەھوورى مەبىنە، ھەك رواچى سەر رېئى كانئى لە بالابەرز و دەم بە
خەندە و پىكەنئىيەكان نەگرئ ..!سېرە لە شۆخ و شەنگان نەگرئ...

لات ناسايى بئىت ، بئىتە ھاودەھى مەدھوش و بەدىار جوانى يارمە داھئىنان لەسەر داھئىنان بەھئىتە كايەھە. بەكورتئى ئەگەر
ئەوساش دلى خۇى بئىبەش كەردبئى لە عەشق و خۇشەبئىستى ، كەچى لەم نىوہ وئىستگەھى ژيان دا، قەرەبووى ئەم تەمەنە
دەكاتەھە و بۆ شۆخ و شەنگان شىعەر دەھوئىتەھە..

لەبەرەھە كۆتايى رۆژژمىرەكەيدا كاكەھەمە تئىشكئى دەخاتە سەر كئىشە ناوخۆيەكانى يەكئىتى...نەوشىروان و كۆسەرت و
عومەرى سەيد ەلئى نامە بۆ مام جەلال دەنووسن بەبئىانووى ئەھەھى تەمەنى سەركەوتوہە واز بەھئىنى .. ديارە مام جەلال
بەم كارە تەواو نارمەھت دەبئىت... كاكە ھەمە سەردانئىكى كۆسەرت دەكات! لە نەنجامى و تئوئىژ و بىرورا گۆرئىنەھە لەو
بىرئارەھى ساردى دەكاتەھە. بەكئى لەنارازىيەكان كە لەيادى نىيە كامبائە،بئى دەلئى:" مام خۇى مەسئولى خۇمانە و ژنەكەشى
مەسئولى ژنەكانمانە" .. ل ۴۲۷ . كاكە ھەمە دواتر دەچىتە لای مام و ھەوالئى پئى دەدات..كەوا گەر مام جەلال داواى
كۆسەرت بەكات، بئى سئى و دوو كەردن كۆسەرت دئىتە خزمەتى ..

كاتئى نووسەر.. دەچىتە كەن مام جەلال دەبئىنى زۆر نارمەھت و پەشوكاوہ. مام پئى دەلئى "ھەمەيشە وام زانئىوہ تۆ و كاك
نەوشىروان قەت لئىم دوور ناپن، بەلام نەوشىروان ئەھە نامەيەھى بۆ نووسىوم و تۆش سەردانى ئەوانت كەردوہ" ل ۴۲۷ .
ھەك كاكە ھەمە دەگىرئىتەھە مام زىياتر لە پەرۆشى كۆسەرتەدا بوہ ..!چونكە قسەھى زۆر بەوانى تر دەلئى و " لەناو
كئىبىخانەيەكى گەورەدا بوو لە كئىبىخانەكە كۆمەلئىك فائىلى گرتبوو بە باوہ شىيەھە ھئىناى وتئى: ئەوانە زۆرىان سەر بە

حکومەتی عێراق بوون و ئەوە فایلهکانیانە . باوەشێ فایلی لەبەردەمی من دانا وتی: سەیریان بکە ئەوانە من دەرئەکەن؟! ل ٢٧ ٤

نێمە لێرەدا دەبێ هەلۆیستە بکەین لەسەر ئەم خالە... ئەمە وەک تەقینەوهی بۆمبایەکی زۆر گەورەیه!! مام چۆن زانیویەتی ئەو نزیکانەیی پیاوی حکومەت و لێی قیول کردوون؟ ئایا ئەمە فاکتە یان بەرتەکی رێک و کێنەیی رۆژانی ناکۆکی و جیاوازییەکان و سروشتی بی رحمانەیی کورده بەرانبەر بەکورد و شۆرشگێزە بەرانبەر هاوسەنگەرەکی؟؟؟ .. دەبێ ئەوانە کێ بن؟... کۆسرت، نەوشیروان، عومەری سەید عەلی، فەرەیدون عەبدوڵقادر و چەندانی تر؟؟!! ئایا ئەو فایلانە هەر ماون؟!! رۆژیک ناشکرا دەرکێن؟؟؟..

بەهەر حال کاکە حەمە رۆلی خێرخواڵانەیی خۆی دەگێڕێ و کۆسرت لەگەڵ مام جەلال ناست دەکاتەوه، واتە لەتێکی گەورەیی نارەزاکان دەگەڕێتەوه باوەشێ ی ن ک و مام جەلال لە پاداشتی کاکە حەمە دا دەلی: تۆ هەر پیاوی شەر نیت، پیاوی ناستی و چارەسەری کێشەکانیت و پیاوی رۆژانی ناخۆش و هەمیشە پشێوانی مام جەلالی". ل ٢٨ ٤ هەر لەم میاندا باس لە بیروباوەری نەوشیروان دژ بە مام دەکات .. نەوشیروان ناتۆمیدی خۆی بەرانبەر مەسعود و مام دەرەدبیری تا دەگاتە ئەوهی وەک کاکە حەمە لەزمانی ئەوه دەلی: "ئەگەر جەلال تالەبانی بیانی مەسعود پارزانی هەندیک شت ئەکات". ل ٣٣ ٤ ئەم دەربرینە قورسە! دەشی نەوشیروان بۆ یەکەم جارێش نەیت ئەمەیی دەربری نیت. لەکاتی کدا دەرانی نەوشیروان بەدەرژایی تەمەنی جیگری مام جەلال بووه و زۆر جار کەسی یەکی ی ن ک ، لە گشت کاروباری حیزبیدا.. نووسەر .. وەک ئەندام پەرلەمان دەچێتە بەغدا، وەک بۆمان دەگێڕتەوه بۆ یەکەم جار لە پەرلەمان بە کوردی قسەیی کردووه و خەسەرە جاف بۆی کردۆتە عەرەبی. ئەمەش بەو مەبەستەیی زمانی کوردی لە پەرلەمانی بەغدا بییتە فەرەمی و وەرگێری بۆ دیاری بکەن..

ئەم خۆبێندەوهی چەند سوألەیکە بۆ بە مەلۆ و خەرمەن کردنی ئەو هەموو رووداوانەیی کاکە حەمە لە ماوهی هەشت سالی خۆیدا لە نزیکەوه بەشدار و ناگاداری رووداوه هەستیار مەکانی سەر گۆرەپانی کوردستان بووه.. کاکە حەمە لە هاوڕێ و دۆستەکانی، لە حیزب و لایەنەکان، لە جەماوەر، لە سیاسییەکان و رۆشنبیران هەرگیز دوور نەبووه . هاتۆتە بەرلین جەمال نەبزی دیوه و گفتوگۆی هەمەچەشنی لەگەڵ کردووه.. بە سوودمەندیی بۆن لەم دیدارە خوشحال بووه، ئالوگۆری نامە و دیداری لەگەڵ مەرف خەزەنداردا بووه. سەردانی هەموو بۆنە ئەدەبیەکانی کوردووه و بەتەنگ کێشەکانیانەوه بووه...

هاوڕێیەکی دکتۆری زانکۆم بۆی گێرامەوه کاتی شانیدی حیزبە کوردییەکان دەچنە ئەمەریکا ، لەگەڕانەوه دا تەنیا کاکە حەمە چەند کتیب و سەرچاوەیکان بە زمانی ئینگلیزی بەدیاری بۆ کتیبخانەیی زانکۆی روتەیی کوردی دینیتەوه. کاکە حەمە چەندی بۆی لوانیت بنەمالەیی شەهیدانی بەسەر کردۆتەوه بەشدار ی پرسی کوردووه و ئەرکی حیزبی و دۆستانە و داوونەری خۆی بەرەوام بەجێدەگەیی.

لە بەشی بەلگەنامەکان دا، کەوتە پەنجور، بۆ ئەوهی لێرەش سوألەیکە تر ئامادە بکەم . دواي هەلداوەهیی چەند لاپەرەیک کەوتەم بەسەر نووسینی کدا کە بەداخەوه دیار نییه لە کێویە و ناراستەیی کێ کراوه! لە کۆتاییەکی شیدا ناوی نووسەرەکه / خاوەنەکی دیار نییه. واتە بەلگەکه سەری پەریوه و قاجیشی براوتەوه. بەندە ٩٩٪ یەقین بووم ئەمە خەتی ئازاد مستەفای سکرێری پاسۆکه.. بابەتەکه ١٢ لاپەرەیی چروپری هەلسەنگاندنی ستراکچەری حیزبی سۆسیالیست و کێشەکانی دیوی ناومووییەتی لەگەڵی رەهەندەوه. سەرمتا ئەم خالەم لای خۆم وەک رەخنە تۆمار کرد.. چەند پەریهیک دواتر دیم، دەقی نامەکه دانراوه بە چاپکراوی، بەلام دیسان سەری پەریوه، لی قاجی سەلامەتە و خاوەنەکی نووسراوه ئازاد ١٩٨٥/٨/١٥ تاران.... بەداخەوه خۆنەر نازانی ئازاد کتیب و بۆنەیی ئەم نامەیه لە رووی مێژووییەوه چیه؟! دەبوو روونکردنەوهیەکی لەسەر بەدرايه بەدرايه. شایەنی ئامازە پێدانه کاکە حەمە هەر دلی عەشقی زیندو نییه، بگره لە قسەیی خوش و نوکتە و گۆلمەزی کەیفەسازیش بەدوور نییه. ئەوتە نزیکەیی 78 نوکتەیی سەردەمی خەباتی کۆکردۆتەوه و لەبەشی بەلگەنامەکان دا پێشکەش بە خۆنەری دەکات. ل ٥٦٢

وەک پرنسب دەرانی هێچ کاریک بی کەموکوری نییه، ئەم بەرەمەش چەند ناتەواوییەکی لەخۆ گرتووه:

+ زۆر رووداو هەیه، دووبارە بوونەتەوه و پشوپیش کەوتوون. ئەگەر هەلەیی چاپ نەبن؟
+ بابەتەگەلیک هەن پێویست نەبوو نووسەر بییاننوسی، بۆ نمونە ریکەوت هەبوو حەفتەیه لە مأل یان بارمگا دانیشتووه و سەرقالی کاروبار بووه، "لەمالەوه بووم مەشغولی نیشوکاری رۆژانە بووم". ل ١٢٦ . ئەمە کاتی لە خۆی بردووه و بۆ خۆنەریش سوود و گرنگی نییه.

+ هەندێ جار باسگەلیکی کۆن دینیتە ناو باسەکانەوه چ وابەستەییەکیان پیکەوه نییه، یادومەری خۆنەر دەشتوون. بۆ نمونە لە ل ١٩٧ دەگەڕێتەوه بۆ باسگی سالی ١٩٧٧ و لە سالی ٢٠٠٠ دا بی هۆکار دەگەڕێتەوه بۆ ١٩٨٨ ل ٢٧٠ .
+ بەلگەنامە هەیه ل ٩٧٠ سێ جار بلوکراوه و زۆر نمونەیی تر کە دەینە هۆی و مەرس بوونی خۆنەر. یاخود پەریهەندی نییه بە ناومرۆکی رووداوەکانەوه لەرووی کرونۆلۆژیایه، دەنا تەواوی ئەو بەلگەنامانە، هەرچی بن بایهی خۆیان دەس. وەک بلوکردنەوهی بەیاننامەیی سالی ١٩٧٦ دامەزراندنی بزوتتەوه، نامەیی نەوشیروان بۆ سەید کەریم، نامەیی نێوان بەرەمە سالی و مام جەلال.

رەخنەگرتن و دەربرینی ئەم کەموکورییە بە ناوتی ئەومیه، لە نایندەدا بەرگەکانی تری رۆژمێری پێشمەرگەیک لێی بەدوور بن.

له ههموو باریکدا راشکاوانه دهلێ: جیی دستخۆشییهکی زۆره بۆ پێشمهگه و سهکردهیهک، هینده بهسهلیقه و ئهشیف دۆسته، له سهختترین چرکساتهکانی ژیان و مهرگیش دا، هینده له پهرۆشی ئهو ههموو بهلگهنامهدا بووه زۆری پاراستن. بهر له مائناوایی له خوینهران، ئهوهی ماوهتهوه له دلهوه پیرۆزبایی له کاکه حهمه بکههه، بۆ نووسینهوهی ئهو ههموو لاپهره گهشهی تاریک و روون و تال و شیرنی قوناخیکی ههستیاری میژووومان. بههیوام به تهنروستی باشهوه درێژه بدات به نووسینهوهی رووداوهکانی تریش و به بهر ههمهکانی ئابندهی کتێبخانهی ههژاری کوردی دهولمههندتر بکات. بهههقهت رۆژمیری پێشمهگهیهک دهبنته سهراچامیهکی گرنهگ، نووسهران و توێژهران بهردهوام پشتهی پێ دهبنستن، ئاخه گهواهیکی زیندووی تژی له راستین، بۆیه ههمیشه زیندوو دهمننهوه..